PRESSITEADE

Eesti Vee-ettevõtete Liit

28.10.2026

Eesti ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni taristu vajab 2,1 miljardit eurot – kes maksab?

Kliimaministeeriumi 2024. aasta hinnangu kohaselt ulatub Eesti veemajandustaristu 12 aasta investeerimisvajadus 2,1 miljardi euroni – ligi kaks korda suurema summani kui 2019. aasta hinnangus. Samal ajal vananeb taristu, lisanduvad uued keskkonna- ja ohutusnõuded ning tulevikus tuleb järjest suurem osa investeeringutest katta sektori enda tuludest. Küsimus pole enam selles, kas Eesti veetaristusse tuleb investeerida, vaid selles, kuskohast selleks vajalik raha tuleb ja mis juhtub, kui vajalikud otsused edasi lükatakse.

Investeerimisvajadus on mõne aastaga peaaegu kahekordistunud

Kui 2019. aastal hinnati Eesti veemajandustaristu järgneva 12 aasta investeerimisvajaduseks 1,1 miljardit eurot, siis Kliimaministeeriumi 2024. aasta hinnangus ulatus sama pika perioodi investeerimisvajadus juba 2,1 miljardi euroni. Hinnangud näitavad, kui oluliselt on sektori investeerimisvajadus viie aastaga kasvanud. Investeeringuid on vaja nii olemasoleva vee- ja kanalisatsioonitaristu uuendamiseks kui ka uute keskkonna- ja ohutusnõuete täitmiseks.

Probleemi teeb vähem nähtavaks asjaolu, et suur osa vee- ja kanalisatsioonitaristust asub maa all. Torustiku vananemist ei märka me samamoodi nagu lagunevat teekatet või maja fassaadi. Seni, kuni kraanist tuleb puhas vesi ja kanalisatsioon töötab, võibki jääda mulje, et süsteem on korras.

Ent torustike ja mahutite eeldatav eluiga on ligikaudu 40–50 aastat ning tehnoloogilised seadmed vajavad asendamist juba 10–15 aasta järel. Tänapäevaste infotehnoloogiliste lahenduste eluiga võib olla veelgi lühem. Veetaristut ei saa seetõttu kunagi lõplikult valmis ehitada – seda tuleb pidevalt hooldada, remontida ja õigel ajal uuendada.

Investeeringute edasilükkamine ei kaota vajadust ega kulu. Vananeva taristu puhul suureneb rikete oht, väheneb süsteemide töökindlus ning tulevikus tuleb üha suuremaid summasid kulutada juba tekkinud probleemide lahendamiseks. Küsimus on seega selles, kas investeerime enne, kui probleem tekib, või maksame hiljem selle tagajärgede eest.

Kui investeerimisvajadus kasvab, siis kuskohast tuleb raha?

Alates 2000. aastast on Eesti joogi- ja reoveesüsteemidesse investeeritud ligi miljard eurot, kasutades selleks peamiselt Euroopa Liidu, aga ka riigi, kohalike omavalitsuste ja vee-ettevõtete raha. Kliimaministeeriumi andmetel on 70 protsenti veesektori taristust ehitatud toetuste abil. Riigi veeteenuse reformi üks eesmärke on aga tagada vee-ettevõtete toimetulek ka pärast seniste ELi toetuste lõppemist ning leida mudel, kus vajalikud investeeringud oleksid kaetavad veetariifist.

See muudab veeteenuse hinna küsimuse paratamatult osaks investeeringute arutelust.

„*Valimiste eel on alati kiusatus otsida võimalusi monopoolsete teenuste hinda poliitiliselt alla suruda. Vee-ettevõtete puhul tuleb aga mõista, et veehind ei ole lihtsalt number arvel – see on otseselt seotud sellega, kas meil on võimalik vajalikku taristut uuendada, tagada vee kvaliteet ja hoida elutähtis teenus toimivana ka kriisiolukorras. Kui poliitilise otsusega surutakse veehind alla taseme, mis võimaldab vajalikke investeeringuid teha, tuleb otsustajatel võtta vastutus ka selle eest, mis juhtub siis, kui ühel päeval ei ole meie kodudes enam võimalik tagada puhast ja kvaliteetset joogivett*," ütleb Eesti Vee-ettevõtete Liidu tegevjuht Raili Kärmas.

Veearve ei ole seejuures üksnes tasu kraanist tuleva vee eest. Sellest tuleb katta kogu teenuse toimimiseks vajalik süsteem – vee võtmine ja töötlemine, kvaliteedikontroll, torustikud ja pumplad, reovee kogumine ja puhastamine ning taristu hooldamine ja uuendamine.

Ka seadus näeb ette, et veeteenuse hind peab tagama muu hulgas põhjendatud tegevuskulude katmise, keskkonnanõuete täitmise ning investeeringud olemasoleva ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni jätkusuutlikkuse ja toimepidevuse tagamiseks.

Veeteenuse hind ei ole kõikjal Eestis ühesugune. Kliimaministeeriumi järgi mõjutavad seda muu hulgas vee-ettevõtte tarbijate arv, rajatavate ja hallatavate torustike pikkus ning sellest tulenev kulum ja investeerimisvajadus. Hõredama asustusega piirkondades tuleb pikemat taristut üleval pidada väiksema hulga tarbijate jaoks, mistõttu jaguneb selle maksumus vähemate klientide vahel.

Seetõttu ei saa veehinna üle arutades vaadata ainult tänast kuupmeetri hinda. Küsimus on ka selles, millise veetaristu ja teenusekindluse me selle hinnaga tulevikuks tagame.

Veevarustus on ka riigi toimepidevuse küsimus

Investeeringute küsimus muutub veelgi olulisemaks, kui vaadata veevarustust kriisivalmiduse seisukohalt.

Kui kriisiolukorras ei ole tagatud puhta joogivee kättesaadavus või kanalisatsiooniteenuse toimimine, jõuab mõju kiiresti elanike, tervishoiu, ettevõtete ja teiste elutähtsate teenusteni. Ka riigi veeteenuse reformi eesmärkide hulgas on teenuse toimepidevuse ja kriisikindluse suurendamine.

„Puhas joogivesi ei ole luksus ega pelgalt keskkonnateenus – see on elutähtis teenus, mille toimimisest sõltub kogu ühiskonna toimimine. Kui soovime olla kriisideks valmis, peab veesektori kriisikindlus olema senisest palju selgemalt osa ka riigi julgeoleku- ja kaitsekulutuste tervikvaatest," rõhutab Kärmas.

EVELi hinnangul tähendab see, et vee- ja kanalisatsioonitaristusse tehtavaid investeeringuid ei saa käsitleda üksnes keskkonna- või kommunaalmajanduse kuluna. Küsimus on ka riigi pikaajalises toimepidevuses ja kriisikindluses.

Järgmine rahastusperiood on kriitilise tähtsusega

EVELi hinnangul on üks lähiaastate võtmeküsimusi Euroopa Liidu järgmine rahastusperiood 2028–2034. Liidu seisukoht on, et Eesti peab seisma selle eest, et vee- ja kanalisatsioonitaristu investeeringud oleksid rahastamisprioriteetide hulgas.

Kärmase sõnul tuleb veesektorile taastada juurdepääs Euroopa Liidu ühtekuuluvusfondi vahenditele ning käsitleda vee- ja kanalisatsioonitaristu investeeringuid senisest selgemalt riigi pikaajalise toimepidevuse ja julgeoleku osana.

See ei tähenda, et kogu investeerimisvajaduse peaks katma Euroopa Liidu raha. Küll aga määravad lähiaastate rahastusotsused, kui suur osa vajalikest investeeringutest tuleb katta sektori enda tuludest ning kui kiiresti suudetakse vananevat taristut uuendada.

2,1 miljardit eurot ei ole seega üksnes veesektori number. Selle taga on valik, kui palju oleme valmis investeerima ennetavalt süsteemi, mille toimimist peame igapäevaelus iseenesestmõistetavaks, ning kui suure riski ja tulevase arve oleme valmis jätma järgmistele aastatele.

Hästi toimivat süsteemi on lihtne mitte märgata

Eestis on lähtekoht praegu väga hea. Terviseameti andmetel kasutas 2025. aastal 99,43 protsenti ühisveevärgi tarbijatest vett, mille puhul ei tuvastatud mikrobioloogiliste, keemiliste ega indikaatornäitajate mittevastavusi. Ühisveevärgi tarbijaid oli kokku 1 175 946. Radioloogilisi näitajaid selles arvestuses ei ole.

Hästi toimiva veeteenuse paradoks ongi, et mida kindlamalt süsteem töötab, seda vähem me seda märkame. Hommikul kraani avades ei peakski inimene mõtlema torustike vanusele, investeerimisvajadusele või järgmisele Euroopa Liidu rahastusperioodile. Kuid selleks, et saaksime puhta kraanivee olemasolu ka kümne või kahekümne aasta pärast enesestmõistetavana võtta, ei saa selle taga olevat taristut ega selle rahastamist enesestmõistetavana võtta.

Allikad

Terviseamet. „Joogivee kvaliteet 2025. aastal."
Kliimaministeerium. „Veeteenuse reform."
Kliimaministeerium. „Eesti veesektor on reformiks valmis."
Kliimaministeerium / Tallinna Tehnikaülikool (2026). „IV perioodi veemajanduskavade veekasutuse majandusanalüüs".
Riigi Teataja. „Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seadus", § 50.

Lisainfo:

Eesti Vee-ettevõtete Liit
Kadi Truuleht, kommunikatsioonijuht
Tel: +372 520 6600
E-post: kadi.truuleht@evel.ee
Koduleht: www.evel.ee

Illustreeriv foto: CanvaPro/ Bilanol